

МІГРАЦІЙНА КРИЗА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС: ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНИ

У відповідності із сучасними реаліями міграційну політику України неможливо розглядати окремо від спільної європейської міграційної політики.

Підсумовуючи міграційну політику країн Європейського Союзу 80-х-90-х років можна вважати, що, починаючи з моменту підписання Маастрихтського договору всі держави в тій чи іншій мірі намагалися здійснити єдину інтеграційну політику. Хоча поки що це їм вдається не досить вдало. В якості позитивного моменту варто відзначити їх кооперацію в розробці єдиного положення про надання притулку. Тому, починаючи з 1998 року, західноєвропейські країни поступово перетворюються на країни імміграції і змушені були зіткнутися з першими кризовими проявами міграції.

Незважаючи на позитивну роль узгодженої політики, іноді виникають істотні розбіжності між країнами з різних питань, пов'язаних з міграцією. «Наприклад, Великобританія і Франція займають різні позиції з питання забезпечення порядку на кордонах. При цьому Великобританія виступає проти запропонованої Францією ідеї централізації прикордонного контролю в ЄС, а також проти уніфікації національних законів про іммігрантів та біженців, прагнучи залишити за собою право самостійно приймати рішення в цій сфері». Також процес скоординованих дій зіткнувся ще з однією проблемою - розбіжності з питань створення таборів для біженців. У цьому випадку пропозиція Італії та Німеччини про створення таборів в Північній Африці зустріла опір «Франції, яка виступає за розширення прикордонного контролю в транзитних країнах» [3].

Ситуація в цілому нагадує гру в політичний настільний теніс. Кожна країна, будучи при цьому однією з головних країн ЄС, перекладає важкий вантаж на іншу. Звичайно, італійцям не пощастило, якщо говорити про геополітичну сторону цієї проблеми. Франція ж явно виправдовується за те, що у неї багато іммігрантів було до цього, і нові потоки можуть ускладнити соціально-економічну ситуацію.

Виходить, що кожна сторона права, а винуватим всі бачать Європейський союз, адміністрація якого не дала відповіді на рішення проблеми. Таким чином, це ілюструє повну неспроможність європейської міграційної політики та її здатність врегулювати спір між країнами. Хоча, ця ситуація поставила під загрозу дві принципові ідеї Євросоюзу - відкриті кордони і загальноєвропейську солідарність [3].

У 2015 році об'єднана Європа пережила нові виклики для безпеки. Не встигли європейці прийти в себе від наслідків російської агресії проти України в 2014-2015 роках, як опинилися перед новою загрозою - кризою великої кількості мігрантів.

Європейським кордонам важко встояти перед сотнями тисяч мігрантів з Близького Сходу і Північної Африки, які змушені були покинути свої домівки через громадянську війну, в результаті внутрішньої нестабільності.

Реакцією на розвиток цих подій був суттєвий контроль з боку європейських лідерів - численні конференції, позачергові засідання та саміти, перегляд бюджетів і додаткове фінансування, рішучі заяви і застереження. Однак це не допомогло і призвело до того, що у країнах Європи «розселилося» більше мільйона нелегальних мігрантів, країни-члени ЄС почали закривати свої кордони, а сам Європейський союз опинився під загрозою розпаду.

За підрахунками Агентства з охорони зовнішніх кордонів країн-членів

Європейського союзу FRONTEX (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union), з початку 2015 року в країни ЄС вже прибуло понад 1,2 млн. мігрантів. У той же час, за даними Міжнародної організації з міграції (International Organization for Migration), до Європи в 2015 році прибуло понад 907 тис. мігрантів, з них морським шляхом - до 880 тис. При цьому в останні місяці до Греції з Туреччини в деякі дні прибувало до 10 тис. нелегалів.

Несподіваний потік нелегальної міграції до Європи в 2015 році фактично продемонстрував слабкість і неготовність як європейських інституцій, відповідальних за охорону зовнішніх кордонів та надання притулку: агентства FRONTEX та Бюро з питань надання притулку EASO (European Asylum Support Office), так і відверті прорахунки європейської політики контролю на кордонах, таких як [5]:

- демократичні і гуманні правила поводження з нелегальними мігрантами;
- переважаючий «гуманітарний» підхід - як до біженців та шукачів притулку, а не «поліцейський» - як до нелегальних мігрантів;
- відносна прозорість внутрішніх кордонів європейських країн;
- низька ефективність і фактичний провал морських операцій ЄС, спрямованих на захист південних кордонів Європи: військової операції ЄС з протидії нелегальній міграції в Середземному морі EU Navfor Med/SOPHIA, а також операцій з прикордонного контролю під егідою агентства FRONTEX - Triton (південне Середземномор'я біля італійського узбережжя) і Poseidon (в Егейському морі біля берегів Греції) [5].

Були введені більш жорсткі правила перевірки по відношенню до контрабандистів та нелегалів, хоча такий підхід був гостро засуджений зі сторони РБ ООН. У такому разі Європа змушена була знайти інший шлях, аби подолати та зменшити проблему кризи міграції.

18 листопада 2016 року Єврокомісія оприлюднила в Брюсселі переглянута Європейську політику сусідства (Review of the European Neighbourhood Policy), яка встановлювала нові рамки відносин з 16-ма країнами Східної та Південної Європи, включаючи Україну.

Перспективним у цьому випадку для України може стати можливість її запрошення до участі у силових операціях ЄС, бойових групах ЄС, що відбуватиметься на індивідуальній основі, а також участь у відповідних агентствах, таких як Європейське Оборонне (Агенство European Defence Agency) та Європейський коледж з питань безпеки і оборони (European Security and Defence College).

20 листопада на нараді в Брюсселі міністри юстиції і внутрішніх справ країн ЄС домовилися про посилення контролю на зовнішніх кордонах Євросоюзу. У затверджених Радою ЄС висновках були введені посилені перевірки і паспортний контроль на зовнішніх кордонах для громадян країн-членів Європейського союзу. Прийнята на тлі останніх терористичних атак в Парижі, така міра, в першу чергу, покликана протидіяти зростанню рівня терористичної загрози від громадян ЄС, які повертаються в Європу після перебування в лавах «ІД» [4].

Україна, яка має один із найдовших сухопутних кордонів із східно - європейськими країнами, досить скоро може відчувати себе у ролі Греції, Угорщини або Сербії, як транзитна країна на шляху мігрантів в країни Євросоюзу [2].

На сьогодні Державна прикордонна служба (ДПС) і Державна міграційна служба (ДМС) України не фіксують значного збільшення потоку сирийських біженців через територію країни:

- так, органи ДМС України з початку 2015 року виявили 4 612 нелегальних мігрантів (для порівняння - 3 518 осіб у 2014 році та 1 723 людини в 2013 році). Крім

того, за останні три роки Україна отримала 723 заяви на отримання притулку від сирійських громадян (в т. ч. 89 таких заяв з початку 2015 року);

- підрозділи ДПС України з початку 2015 року затримали 3 021 нелегальних мігрантів (для порівняння - 2 709 осіб у 2014 році та 1 950 осіб у 2013 році) [4].

Негативні фактори, котрі можуть вплинути на розвиток ситуації в даному питанні:

- тісно інтегрована в структуру російської ФСБ Прикордонна служба РФ буде всебічно сприяти переправленню нелегальних мігрантів через російсько- український кордон;

- кожен випадок затримання нелегальних мігрантів на західних кордонах України буде активно тиражуватися російської пропагандистською машиною, в т. ч. через європейські ЗМІ. Будуть набувати розголосу випадки затримання національними спецслужбами саме прихильників «ІД»;

- російські спецслужби отримають додаткові канали інфільтрації своєї агентури на територію України;

- загальне зростання рівня терористичної загрози в Україні за прибуття на її територію прихильників радикальних ісламістських рухів;

- додаткові ризики перспективи введення безвізового режиму для громадян України [2].

Також, стало відомо, що від початку лютого 2017 року в Україні перебуває на етапі підготовки проект з управління міграційними процесами, на який Євросоюз виділив 27, 2 млн. євро.

Згідно з інформацією, проект розрахований на три роки, він передбачає створення інтегрованої інформаційної системи управління міграційними процесами, здійснення моніторингу міграційної динаміки та подальшу підтримку реформування українських органів державної влади, відповідальних за питання міграції.

В рамках реалізації проекту ДПСУ буде передано серверне обладнання для облаштування пунктів пропуску, Державній міграційній службі буде передано обладнання та програмне забезпечення для Центру обробки даних.

Крім того, проект передбачає постійний моніторинг міграційної динаміки, що може стати основою для подальшого реформування органів, що займаються питаннями міграції в Україні, і допомогти в розробці подальшої міграційної політики [1].

Отже, варто зазначити, що міграційна проблема - це актуальна проблема сучасності, яку необхідно вирішувати, не чекаючи майбутньої ескалації конфліктів між державами. Урядам розвинутих держав варто усвідомити, що кількість іммігрантів буде лише збільшуватися. Треба брати більш активну участь у стабілізації сусідніх регіонів, що забезпечить зменшення кількості нелегальних мігрантів. А також, намагатися співпрацювати з відсталими країнами не лише з метою забезпечення власних внутрішньополітичних цілей. Як відомо, Україна є транзитною територією для багатьох масштабних потоків в ЄС, який і без того переживає зараз гостру кризу. Саме у цьому випадку географічне положення України є не дуже вдалим, а враховуючи соціально-економічне становище держави, то й не дуже привабливим.

Література

1. ЕС внедрит в Украине большой проект в сфере миграции. Лига.Новости // [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://news.liga.net/news/politics/>- Назва з екрану

2. В Европе - всплеск миграции из Украины // [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/ukraine/> - Назва з екрану.

3. Марина Волчкова. Миграция и интеграция. // [Електронний ресурс]: - Режим

доступу: <http://www.zavtra.ru/cgi/veil/data/zavtra/08/764/33.html> - Назва з екрану.

4. «Миграционные страхи» Европы: взгляд из Украины // [Электронный ресурс]: - Режим доступа: <http://bintel.com.ua/ru/article/01-Migration%20fears/> - Назва з екрану.

5. European Border and Coast Guard Agency // [Электронный ресурс]: - Режим доступа: <http://frontex.europa.eu/> - Назва з екрану.